

EKSP

P12

Specifika investic a pořadatelství
velkých sportovních akcí

Struktura

1. Teorie: Ekonomické efekty investic do TK obecně
 - Modely
 - Metody hodnocení
2. Diskuze teorie - alternativy
3. Ekonomické efekty pořádání velkých sportovních akcí
4. Příklad OH Barcelona

1. Ekonomické efekty ITK

- Existence ekonomických efektů má být důvodem pro investice do TK...ale
- nejsou jediným důvodem
 - Politické důvody
 - Uspokojení zájmů
- Investice
 - Do sportovních zařízení (profi tým, veřejné zařízení)
 - Do pořádání sportovních akcí

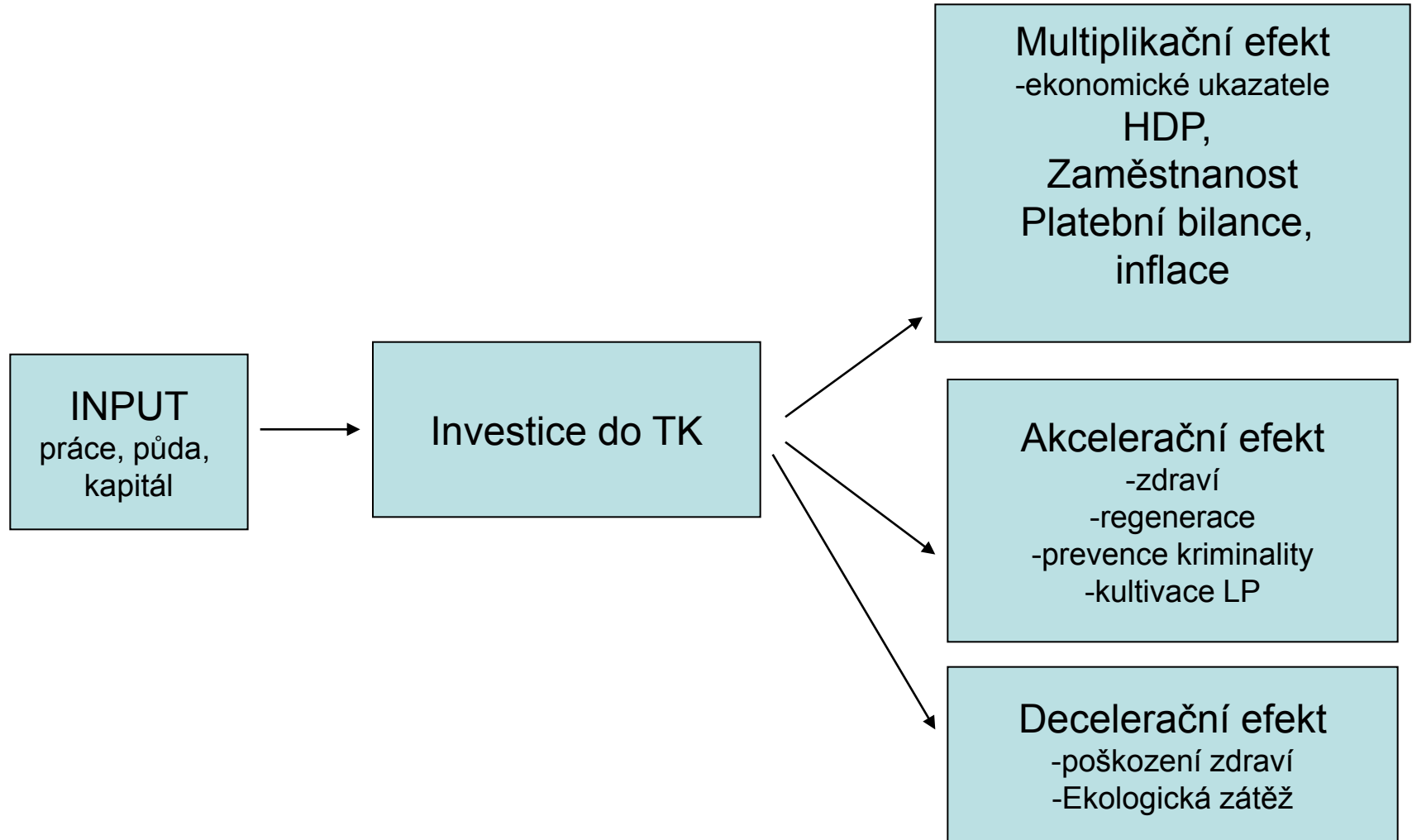
Pozitivní externality

- Podpora zdraví člověka
 - Ovlivňování zdravotního stavu
 - Biologický základ zdravého životního stylu
 - Vliv pohybové aktivity na zdraví
 - Možnosti ovlivnění životního stylu
- *In other words, reducing the health care expenditures and improving general health is a worthy goal, but given the alternative ways of encouraging exercise, this is unlikely to be a determining factor in the case for subsidising sport since the impact could well be small, indirect and highly uncertain.*
- Formování osobnosti člověka a jeho systému životních hodnot a idejí
- Tvorba a kvalita sociálních vztahů
- Propagace země či regionu

Negativní externality

- Negativní vlivy na zdraví člověka
- Negativní vlivy na životní prostředí
- Komeracionalizace tělesné kultury
- Ostatní negativní vlivy

1a Input-output model

Akcelerační, decelerační efekt

- Akcelerační – pozitivní externality
- Decelerační – negativní externality
- **A (D) efekty ovlivňují „směr“ působení multiplikačního efektu**
- Multiplikační efekt (velikost změny národního důchodu vyvolaná jednotkou investice)
 - Odhady pro sport 1,2-1,4

Multiplikační efekt

- Investiční multiplikátor charakterizuje závislost zvýšení investic na změně národního důchodu

$$K = \sum \Delta Y / \Delta I$$

$K > 1$, a tedy

$$\sum \Delta C / \Delta I + \sum \Delta I / \Delta I + \sum \Delta G / \Delta I + \sum \Delta X / \Delta I > 1$$

- Obecně jakákoliv investice vykazuje multiplikační efekt.
- Rozhodující je jejich prokazatelnost a velikost změn

Vliv efektů ITK na státní rozpočet

- Daňový přínos (zvýšení produkce a služeb)
- Devizový přínos
- Úspory SR (pojištění, zdraví, kriminalita)
 - i náklady (zdraví)
- Pozn.podčarou
 - If cíl investice do TK zisk medaile, jaká je logicky nejefektivnější cesta k jejich zajištění (způsob rozdělení a přípravy)

Působení ITK podle subsystémů Tělesné kultury

Typ ITK	Prokázání			Celkový výsledek
	ME ITK	Převážně pozitivní působení externalit	Pozitivní působení ITK na regionální a společenský rozvoj	
Tělesná výchova	N	A	A	NAA
Pohybová rekreace	A	A	A	AAA
Sport	A	N	A	ANA

1b Ekonomické metody hodnocení

- Vláda by měla znát dopady své „aktivity“
- Teoreticky by každému investičnímu rozhodnutí měla předcházet přinejmenším CBA hodnotící více než jednu variantu
- Je nezbytné uvažovat o vlivu omezení jako:
 - Distorze tržních cen
 - Daně
 - Transfery
 - Přítomnost externalit

Metody hodnocení

- Jednokriteriální
 - Analýza minimalizace nákladů (CMA, CFA)
 - *cost-minimum / cost-feasibility analysis*
 - Analýza účinnosti nákladů (CEA)
 - *cost-effectiveness analysis*
 - Analýza nákladů a užitečnosti (CUA)
 - *cost-utility analysis ... (QALY, DALY)*
 - Analýza nákladů a přínosů (CBA)
 - *cost-benefit analysis*
- Vícekriteriální
 - Metoda Elektra, Lexikografické uspořádání
- Jsou jen podpůrným nástrojem rozhodování

Hlavní problémy metod

- Oceňování času
- Oceňování života
- Oceňování statků s netržní cenou
- Souměřitelnost vstupů a výstupů

2. Diskuze teorie

Struktura

- Je měření dopadů na HDP optimální metodou?
- Alternativní metody měření dopadů investic
- Důvěryhodnost analýz
- Příčiny absence pozitivních efektů
- Proč investovat?

Nedostatky metod založených na změně HDP

- Přístup založený na změně HDP může vést k chybným závěrům ze strany rozhodovatelů (vlády).
- Problémy:
 - Studie obvykle zohledňují pouze „nové peníze“ přicházející do ekonomiky prostřednictvím návštěvníků, medií, investorů, vlády (mimo region)
 - Nejsou zahrnuty náklady obětované příležitosti
 - Je nekorektně pracováno s multiplikátorem
- Logická otázka: *Kdo* chce informace o dopadech investic a *proč* jsou tyto informace vyžadovány...
 - Rozhodovatel, Investor,... outsider, insider...

Matrice alternativních zájmů

KDO	PROČ	ČÍM	PROBLÉMY
Vláda	Intervence na podporu sociálního blahobytu Změřit (zvětšit) velikost sektoru	„Sociální“ CBA Změna HDP	Tržní selhání Distribuce Riziko a čas
Soukromý sektor	Zisk z investice	„Soukromá“ CBA	Riziko a čas
Neziskový sektor	Efekt pro společnost	„Soukromá“ CBA	Definování cílů Riziko a čas

Alternativní přístupy

Jednoduchá otázka:

- Proč sportovní zařízení generují zisk pro soukromé osoby, ale často jsou stavěny z veřejných zdrojů?

Jednoduchá odpověď

- Politici a vlastníci říkají, že zařízení a týmy produkují stimul pro místní ekonomiku
- Nebo... zlepšení kvality života v komunitě

Ekonomická teorie nabízí tři nástroje, které by měly zachytit tento benefit

- **Přebytek spotřebitele**
 - Je obtížně odhadnutelný jelikož spočívá v pochopení (odhadu) toho, jaká je maximální ochota a schopnost platit
- **Externality**
 - Měřitelnost, charakter
- **Veřejné statky**
 - Resp. tradice veřejně poskytovaných statků
- Další problémy
 - *rozdíly mezi soukromou a společenskou diskontní sazbou,*
 - *nedostatek informací*

Nástroje pro odhad vlivu

Tři základní metody:

- Analýza poptávkové křivky s cílem postihnout přebytek spotřebitele
 - Měření ochoty spotřebitele platit
 - Měření elasticity
- Kompenzační diferenční analýza
 - Odhad zda sportovní tým nebo zařízení ve výsledku zvyšuje nebo snižuje příjmy v regionu
- Kontingenční hodnotová analýza (CVM)
 - Průzkum kolik jsou ochotni (kolik by byli ochotni) spotřebitelé platit za sportovní tým, zařízení
 - Event. WTP (willingness to pay)
- Ačkoliv panuje shoda, že profesionální sport (jeho přítomnost) může zlepšit kvalitu života, nepanuje shoda v empirickém prokázání těchto benefitů
- Závěry studií ukazují, že město by nemělo očekávat příjmy ekonomický benefit z přítomnosti profesionálního týmu.

Důvěryhodnost analýz

- Nezávislé studie ekonomických odpadů sportovních stadionů nezaznamenaly **žádnou statisticky významnou pozitivní vazbu** mezi výstavbou sportovního zařízení a ekonomickým rozvojem
- Tyto výsledky jsou v rozporu se studiiemi obvykle zpracovanými firmami, které výstavbu provádí
 - Baade (1994) nenašel významný rozdíl mezi růstem osobním příjmu mezi lety 1958 až 198. Srovnáno bylo 36 regionů s prvoligovým sportem (top 4) a 12 regionů bez těchto sportů.
 - Baade and Sanderson (1997) found no perceptible increase in economic activity in 10 cities that acquired new sports teams between 1958 and 1993 after controlling for other economic trends affecting each area.
 - Coates and Humphreys (1999, 2003b), have found that new stadiums and sports teams actually reduce per capita income in host communities.
- There is a clear consensus, however, that a city should not anticipate a direct economic benefit from hosting a professional sports team.

Proč k pozitivním efektům nedochází?

- Tři hlavní důvody:
 - Substituční efekt
 - Úniky (příjmů mimo region)
 - Rozpočtové schodky

Substituční efekt

- Většina domácností má relativně fixní rozpočet na své volnočasové aktivity
 - V pozn. DÚ
- Čím je menší oblast dopadu okolo zařízení, tím větší procento návštěvníků musí přicházet z okolních oblastí...
- Většina návštěvníků však necestuje do oblasti pouze za účelem návštěvy zápasu... tzn. alternativně by utratili peníze ve městě za jiný druh zábavy.
- *crowding out effect*

Úniky (Leakages)

- Jestliže se týmu daří, rostou příjmy pro hráče i majitele klubu...teoreticky by mělo dojít k růstu regionálního „C“ale
- Dopad výdajů na spotřebu (hráčů, majitelů) závisí na tom, kolik peněz utratí v regionu a kolik přesunou jinam.
- Čím menší je region, tím větší úniky budou (a tím i nižší multiplikátor)
- Roli hraje i původ a sídlo hráčů a majitelů (empirické šetření: většina příjmů je utraceno mimo „hostitelské město“ (oblast).

Dopad na rozpočet

- K jeho určení je nezbytné znát specifika investice (**finanční podmínky**)
- Zjednodušeně: Jestliže je příspěvek z veřejných zdrojů vysoký a klub platí malé nájemné, pak dohromady s:
 - Náklady na údržbu infrastruktury a doplňujících zařízení a služeb (bezpečnost, úklid)
 - Dluhovou službou (pokud je financováno úvěrově) + nákl. Obětované příležitosti
 - Dopady na životní prostředí
- ...povedou k „deficitu“ rozpočtu (nemíněno absolutně, ale z hlediska investice)
- Rozpočtový schodek musí být pokryt:
 - Zvýšením lokálních daní
 - Obětováním jiných investičních alternativ
- Což může vést ke zpomalení místní ekonomiky (uvažující malé ekonomické efekty sportovního zařízení)
- Case: USA – 25 zařízení postavených v letech 1978-1992 stálo v průměru hostitelské město 7mil USD ročně, přičemž žádné z těchto zařízení nepřinášelo městu čistý zisk

Takže proč?

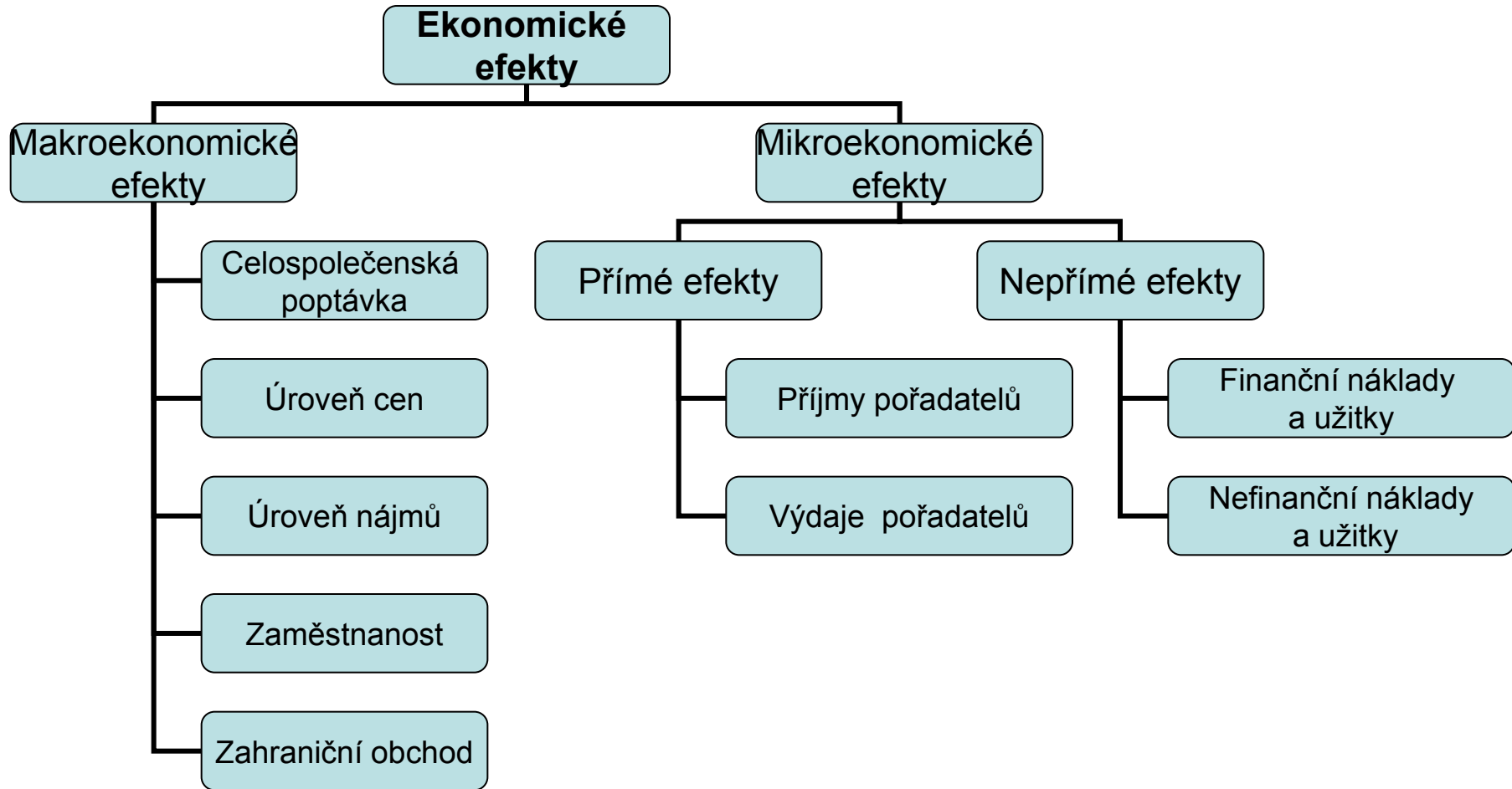
- Obecný argument „put a city on the map“....výsledek růst turismu a realokace obchodních firem
- Realita realokace firem
 - Firmy umísťují sídlo prokazatelně na základě přítomnosti kvalifikované pracovní síly (levnější prac.síly), stavu infrastruktur, daňové politiky, pobídek
 - Neexistuje důkaz, že by přítomnost sportovního týmu byla zohledněna jako faktor při rozhodování (s výjimkou několika typů firem)
- Realita turismu:
 - Někteří do města, jiní z města...
 - Jak odlišit účelovou cestu za akcí od návštěvy akce z důvodu přítomnosti
 - Substituční efekt
 - Krátkodobý (private) profit z návštěvníků
 - Case: Analysis estimates that the local organising committee of the Sydney Olympics in 2000 experienced losses of A\$45 million.

Takže jak se prosadí zájem?

- Firmy, investoři, banky a další „zastánci“ investice jsou schopni vytvářet koalice k prosazení svým zájmů
- Majitelé týmů, hráči jsou rovněž dobře organizovaná skupiny s nízkými náklady na přístup k médiím a k politikům
- Oproti tomu voliči jsou neorganizovanou skupinou, závislí na poskytnutých informacích
- Misleading ‘economic impact studies’ commissioned by proponents of subsidisation often confuse the public.
- Opozice je zpravidla špatně financovaná, neorganizovaná a politicky naivní (pozn.)

- Často existuje „neformální koalice“ mezi firmami a zastupiteli, která vede k prosazení těchto skupinových zájmů
- Case: USA – olympijská (i kandidátská) města: Podíl voličů na rozhodovacím procesu je zpravidla minimální. Pouze Utah, měl referendum ke způsobu zdanění

3. Ekonomické efekty velkých akcí

Přednosti a nedostatky velké sportovní akce

	vlivy	
	Pozitivní	Negativní
Ekonomické efekty	Investiční a spotřební výdaje, růst zaměstnanosti	Růst cen, předimenzované kapacity po sportovní akci
Cestovní ruch	vyšší atraktivnost	Přelidnění, nevhodné ke sportování pro amatéry
Infrastruktura	Nové příležitosti, renovace zařízení, zlepšení infrastruktury	Zátěž pro životní prostředí, ne vždy dostupná zařízení pro veřejnost
Socio-kulturní efekty	Nárůst potenciálu pro zážitek a volný čas obyvatelstva, podpora kultury a tradic	Komerencializace privátních i veřejných služeb, kriminalita
Psychologické efekty	Nárůst lokální identity, snížení etnocentrismu	Konflikty mezi místními a návštěvníky, tradicionalismus
Politické efekty	Zlepšení mezinárodního náhledu, využití reklamy k místní politice	Nárůst nacionalismu, stabilizace politických systémů (neg.)

Proč pořádat?

- Stát
 - Vliv investice na makroekonomické ukazatele, pozitivní externality (viz předchozí)
- Firmy
 - Zisk
- NGO
 - „dobrá věc“, image

- ***PROBLÉM: Rozdělení zisku, charakter (dlouhodobost) pozitivních efektů***

RunCzech

- RunCzech – o sobě:
 - Přímý ekonomický přínos účastníků pěti velkých městských běhů, kteří nyní patří série RunCzech.com (mj. Volkswagen Maraton Praha), byl v loňském roce 367 milionů korun.
 - Na pěti bězích se podílelo 81 194 přímých návštěvníků závodů, tj. běžců a členů jejich doprovodu, kteří utratili 215,5 milionu korun a nepřímý dopad na další produkci činil 156 milionů korun. Z toho 21 651 lidí tvořili cizinci, kteří tady utratili celkem 138,2 milionu korun.
 - Dopad na přidanou hodnotu HDP byl 104 milionů Kč. A díky akcím se vytvořilo kupříkladu 249 pracovních míst na plný úvazek.
 - propagaci ČR v řádové hodnotě stovek miliónů korun.
- Pozn.
 - $215,5\text{mil}/81\text{tis.}=2559$ Kč
 - $138,2\text{mil}/21\text{tis.}=6382$ (cizinci) Průměr 1288 (češi) ...problém „členové doprovodu“

OH: co z toho?

- Je rozdíl mezi výsledkem hospodaření přípravného výboru her a celkovým výsledkem her pro ekonomiku či veřejné rozpočty!
- LA 225 mil. USD přebytek po hrách
- Montreal ztráta přes 2mld Kanadských dolarů, žádný benefit
- SLC: odhad výdajů na lobbying 13 mil USD
 - Odhad investice veř. a soukr. zdrojů do infrastruktury 2,6 mld USD

OH: úskalí a problémy

- Negativní efekty pro nízkopříjmové skupiny růst ceny služeb, statků, nájemného, dopravy, ...)
- **Všechny studie** OH od roku 1984 do 2004 byly zpracovány obvykle proponenty her a to **před hrami** a nebyly založeny na primárních datech.
- Ekonomické dopady byly zpravidla přeceňovány a nezahrnovaly některá omezení a nabídkové straně jako:
 - Efekt vytěsňování investic
 - Zvýšení cen vstupů jako důsledek vzácnosti
 - Není odečten vliv neolympijské turistiky (kdyby se hry nekonaly, město by i tak mělo příjem z turistiky)
- Medializované případy o masivních ztrátách (zisku) z pořadatelství OH zpravidla vůbec nesouvisí s operačními náklady a příjmy z her (Rozpočet POV).

Problémy s určení ekonomického efektu OH

- Výsledné hodnoty jsou často politicky upravovány
- Neexistuje přesný model výpočtu makroekonomického efektu
 - (problém s diskontováním).
 - Na exaktním výpočtu není zájem
- Problémy s následným využitím sportovních zařízení.
 - Zahrnout či nezahrnout tyto náklady do kalkulace
- Posuzování nemonetárních efektů. Hodnocení je pak spíše subjektivní v politické rovině

4. Case study – OH Barcelona

- 1996
- Považovány za „vzorové hry“ pokud jde o ekonomické efekty

Barcelona- rozpočet olympijského výboru

Příjmy (mil. USD)		Výdaje (mil. USD)	
Prodej televizních přenosů	511	Sportovní zařízení	370
Sponzoring	516	Olympijská vesnice	252
Vstupenky	113	Tisk	165
Licence	145	Mzdy (personál)	194
Známky, mince	27	Organizace soutěží	113
Služby	95	Technické vybavení	102
Stát	43	Správa	72
		Zahájení, kulturní programy	80
		Bezpečnost	49
		Reklama	53
Celkem	1450	Celkem	1450

Externí efekty OH 1/2

- Finanční náklady
 - Jen přímé efekty:
 - Státní investice (4,1 mld. USD)
 - Privátní investice (3,2 mld. USD)
 - Veřejné výdaje (1,1 mld. USD)
 - Privátní spotřeba diváků na OH (0,5 mld. USD)
 - Vícenáklady (po olympijské využití zařízení)
 - Ztráty pro region z nemožnosti jiného využití zastavěných ploch
 - Ztráty způsobené vytěsňováním jiných činností během trvání her
 - Růst místních cen (10%), pokles ostatní turistiky
 - Upřednostňování projektů zaměřených na jednorázovou akci před ostatními.. Důsledek – zvýšení lokálních cen pozemků a staveb
 - Vzrůst nájemného a cen pozemků
- Finanční užitky
 - Útrata návštěvníků (0,5 mld. USD)
 - Růst místních daní
 - Profit z růstu příjmu pro obyvatele města (30% z blízkých regionů)

Externí efekty OH 2/2

- Nefinanční náklady
 - Zátěž na ŽP (hluk, stavby, terorismus)
 - Časové ztráty z důvodu stavebních opatření, růstu turistické a dopravní zátěže
 - Příspěvek státu a veřejných rozpočtu...avšak rozdělení příjmu nerovné
 - Náklady na dobrovolníky
- Nefinanční užitky
 - OH mohou zvýšit identifikaci obyvatelstva s městem, regionem (dočasně)
 - Zvýšení úrovně zážitku, po skončení OH zařízení k dispozici pro obyvatelstvo – zvýšení užitku pro obyvatelstvo
 - Zlepšení infrastruktury
 - Zlepšení image města a regionu

Makroekonomické účinky her

- Přímé působení (8,9 mld. USD)
- Indukované ekonomické působení (23,3 mld. USD)
- Odhad až 50% všech pozitivních efektů bylo zpětně pohlceno negativními efekty
- (\uparrow cen a živ nákladů \rightarrow \uparrow úrokové míry \rightarrow \downarrow reálné mzdy \rightarrow \downarrow konkurenceschopnosti (vyšší cen.hladina) \rightarrow \downarrow D po zboží, \downarrow zaměstnanosti, \downarrow celkové produkce

- V pozn. DÚ

Literatura

- Hobza, Rektoričik – kpt. 8 a 9
- [P5 Economic impact of Mega-events.pdf](#)
- Doporučená
 - [P5 Mega sport events in developing nation.pdf](#)
 - [P5 public cost for private gain.pdf](#)
 - [P5 should city subsidize NGO.pdf](#)
 - [P5 Measuring the contribution.pdf](#)